

Španski lojalisti so kljub pogumu izgubili Barcelono

Mesto padlo po štirih tednih fašistične ofenzive. Bombe zantile požare v več distriktih in ubile veliko število prebivalcev. Diktator Mussolini pozdravil zavzetje Barcelone kot italijansko zmago

Zadnje vesti

PARIZ. — Francoski premier Daladier in zunanji minister Bonnet sta sinoči izjavila, da Mussolinijeve čete ne smejo ostati v Španiji po končani civilni vojni. Bonnet je indirektno povedal poslancem v zbornici, da sta Francija in Anglija zdaj sporazumjeni, da Španija mora ostati neodvisna in njuna morskata pot na Sredozemlju ne sme biti ovirana. Če pride zaradi tega do vojne, bosta Francija in Anglija nastopili skupaj in imeli bosta tudi pomoč Amerike, če bo treba.

LONDON. — Sir Samuel Hoare, angleški notranji minister, je sinoči izjavil, da je velika Britanija "nepremagljiva".

PHILADELPHIA, PA. — Federalno prizivno sodišče je razsodilo, da Frank Hague, župan Jersey Cityja, nima ustavne pravice omejevat svobode govora voditeljem in članom unij CIO.

Nova 'monakovska konferenca' se obeta

London, 26. jan. — Predsednik vlade Neville Chamberlain je sinoči tri ure konferiral s člani svojega kabineta o možnih učinkih padca Barcelone na evropsko situacijo. O tem bo debata tudi v parlamentu, ko se ponovno sestane v svojem zasedanju. Angleški državniki se bojijo, da je Evropa pred novo krizo.

Chamberlain namerava sklicati drugo "monakovsko konferenco" po padcu Barcelone. V soboto bo govoril na shodu v Birminghamu in ob tej priliki bo morda posvaril Hitlerja in Mussolinija. Kakšno kupčijo namerava Chamberlain spet skleniti, je še tajnost. Konferenca, ki jo ima premier v načrtu, naj bi se udeležili predstavniki Anglije, Francije, Nemčije in Italije, ki so v septembru v Monakovem dovolili razkosanje Češkoslovaške.

Da li se bo Francija udeležila druge "monakovske konference", še ni znano, znano pa je, da Chamberlain že dolgo časa pritiska na Francijo, naj pristane na "upravičene" Mussolinijeve zahteve in da Italiji koncesije v svojih afriških kolonijah.

Sedem tisoč delavcev, ki so uposleni v letalskih tovarnah, se je izreklo za oklic stavke v znak protesta proti Chamberlainovi politiki. Danes bodo demonstrirali po londonskih ulicah in zahtevali od vlade, naj pošlje orožje španskim lojalistom.

Obnova pogajanj o usodi židov
Berlin, 26. jan. — George Rublee, Američan in direktor mednarodnega odbora za begunce, je obnovil pogajanja z nemško vlado glede izseljevanja židov iz Nemčije. Ta so bila pretrgana zadnji petek, ko je Hitler odstavil Hjalmar Schachta, predsednika nemške državne banke.

muslimani v Bareillyju. Vojaške čete so bile poslane v mesto, da zatrejo izgredo.

Allahabad, Indija, 26. jan. — Šest oseb je bilo ubitih in 90 ranjenih v izgredih med Hinduti in muslimani v Bareillyju.

Verski izgredi v Indiji; 6 ubitih
Allahabad, Indija, 26. jan. — Šest oseb je bilo ubitih in 90 ranjenih v izgredih med Hinduti in muslimani v Bareillyju.

Načrt delitve profitov razgaljen

Unija vložila tožbo proti tekstilni družbi

Buffalo, N. Y. — (FP) — Dokaži, da je Duffy Textile Co. prisilila svoje delavce v sprejetje načrta delitve profitov, da prepreči organiziranje delavcev, so bili predloženi v teku zaslišanja proti tej kompaniji, katero je tekstilna unija (CIO) obtožila kršenja Wagnerjevega zakona.

Družba je dobila na svojo stran Justina Figasa, ki je v njenem imenu predložil delavcem načrt delitve profitov, ko je 1200 delavcev zastavljalo za priznanje unije v novembru l. 1937. Figas je župnik katoliške fare, ki je odvisna od podpore tekstilne kompanije. Delavci so na prigovarjanje župnika preklicali stavko in ga pooblastili, da se on v njihovem imenu pogaja z družbo.

Na podlagi načrta o delitvi profitov je družba garantirala delavcem alično mezdo kot jo plačujejo konkurenčne firme in delno razdelitev dobička po odbitju vseh stroškov. Delavci so sprejeli temeljno mezdo \$13 na teden pod pogojem, da bodo deležni tudi dobička. V enem letu je družba razdelila le \$30,000 med delavce, vsoto, ki je predstavljala le šest odstotkov letnih mezd njih izplačil. Družba jih sploh ni obvestila, koliko dobička je naredila. Repräsentanti delavcev so nato zahtevali pregled knjig, kar pa je kompanija odklonila.

Ko so delavci spoznali, da jih družba vodi za nos in da je bilo zagotovilo, da bo delila z njimi profite, le poteza, da jih odvrne od unije, so se pričeli organizirati. Temu so sledile masne odslavitve delavcev, ki so bili aktivni v unijem gibanju. Tekstilna unija je potem šla pred federalni delavski odbor in obtožila kompanijo kršenja Wagnerjevega zakona.

Zaslišanje v imenu delavskega odbora vodi Madison Hill, odvetnik, ki zastopa kompanijo, pa je James O. Moore. Slednji je vodil volilno kampanjo Thomasa E. Deweyja, ki je kandidiral za gubernerja newyorške države na listi republikanske stranke v zadnjem novembru.

Rumunska policija odkrila zaroto

Bukarešta, 26. jan. — Rumunska policija je večer odkrila teroristično zaroto in aretirala več oseb. Avtoritete trdijo, da so zarotniki nameravali požgati in uničiti vladna poslopja. Aretirani zarotniki so baje v zvezi s člani Želzne garde, nacistem naklonjene organizacije, katero je vlada razpustila.

FRANCOSKE UNIJE ZA SKLICANJE KONFERENCE

Amerika in Anglija dobili povabilo

OHRANITEV SVE-TOVNEGA MIRU

Paris. — (FP) — Nedavno povabilo francoskih unij, naslovljeno angleškim in ameriškim delavcem, glede sklicanja delavske konference, izraža želje Mednarodne zveze delavskih unij, pravi J. Racamond, eden izmed šestih tajnikov Splošne delavske zveze. "Dasi zadnja mednarodna delavska konferenca ni dosegla popolne enotnosti svetovnega delavstva, bo prihodnja korak v splošno združitve organiziranih delavcev in skupno mirovno akcijo," je dejal Racamond.

Rooseveltov predlog glede sklicanja mednarodne mirovne konference je ustvaril možnost, da organizirani delavci v treh velikih demokratičnih državah s svojim pritiskom prisilijo vlade v sprejetje in razširjenje Rooseveltovega predloga, je pojasnil Racamond. Delavske unije se lahko sporazumejo med seboj o skupni akciji pri reševanju glavnega problema, ki je ohranitev miru.

Datum konference še ni bil določen, niti procedura. O tem bodo razpravljali reprezentante ameriškega in angleškega delavstva, ako bodo osvojili idejo, da je konferenca potrebna.

Na vprašanje, zakaj so bili samo voditelji unij Amerike delavske federacije povabljeni, je Racamond odgovoril, da on želi, da se konference udeležijo najbolj prominentni člani Mednarodne zveze delavskih unij. Francoske delavske organizacije niso razpravljale o udeležitvi unij Kongresa industrijskih organizacij. Kadar bo omogočena večja ameriška reprezentacija, ne da bi to izzvalo trenja, bodo francoske unije vesele.

Lewis je diktator, pravi Martin

Martinovi nasprotniki na delu

New York, 26. jan. — Homer Martin, odstavljeni predsednik unije združenih avtnih delavcev, je sinoči obdolžil Johna L. Lewisa, predsednika Kongresa industrijskih organizacij, da se poslužuje Stalinovih metod pri razbijanju vrst organiziranega delavstva v svoji diktatorski politiki.

Obdolžitev je Martin izrekel v pismu predsedniku CIO, v katerem je naznanil svojo resignacijo iz eksekutivnega odbora CIO. Pravi, da ne more več prenašati taktike, "katere se vi in vaši reprezentantje poslužujete." Martin dalje insistira, da je še vedno predsednik avtne unije in da je 300,000 izmed 400,000 članov te organizacije na njegovi strani, poleg tega pa poudarja, da ne bo nikdar kapituliral pred diktatorji.

Detroit, Mich., 26. jan. — Nasprotniki Homerja Martina so začeli kampanjo, da odstranijo njegov vpliv med člani avtne unije. Delodajalcem pripovedujejo, da so oni legalni reprezentantje avtne unije. V kampanji imajo oporo pri Johnu L. Lewisu, ki je priznal člane eksekutivne avtne unije, katere je Martin suspendiral, za legalne uradnike. R. J. Thomas, član eksekutivne, je bil izbran za predsednika organizacije.

Domače vesti

Puebla, Colo. — V bolnišnici se nahaja rojak John Šnajder, ki je padel pri delu in se je nevarno poskođoval.

Nov grob v New Yorku
New York. — V Brooklynu je te dni umrl rojak Jos. Medek. Druhih podrobnosti naš vir ne omenja.

Naši bolniki v Penni

Pittsburgh, Pa. — V tukajšnji bolnišnici Mercy se nahaja žena Geo. Martinčiča iz Oskdale, Pa., katera je prestala operacijo in zdaj ji gre na bolje. Nahaja se v sobi št. 810. — V isti bolnišnici leži John Just, ki se je moral že dvakrat podvreči krvni transfuziji. Kri so mu dali njegovi sorodniki in prijatelji.

Clevelandske vesti

Cleveland. — V bolnišnici je te dni umrl Mathew Suštaršič, star 27 let in rojen tu. Zapuška starše, tri brate, tri sestre in strica. — Dalje je umrla Stanislava Repar, stara 53 let in doma iz Oberla. Zapuška drugega moža, ki je že napol slep.

Napadi na Wagnerjev zakon v kongresu

Agentje velebiznisa na delu

Washington, D. C. — (FP) — Lobisti Zveze ameriških tovarnarjev in Američke trgovske zbornice se pripravljajo na boj, da razprevarijo Wagnerjev zakon, ki garantira delavcem pravico organiziranja in kolektivnega pogajanja. Ta zakon je tarča silnega bombardiranja z vseh strani v kongresu.

Predloženih je bilo že več amendingov. Eden teh govorci, da ne sme biti nihče, ki ni ameriški državljan, unijaki uradnik. Drugi bi prepovedali stavke in "zaščitili delodajalce pred pritiskom s katerekoli strani."

Propaganda je bila pogrnata v tek za revizijo procedure federalnega delavskega odbora ter ločitve sodnijske odločitvene procedure, ki zdaj spadata v območje delavskega odbora. Pri tem si je treba zapomniti, da se ustroj federalnega delavskega odbora ne razlikuje dosti od drugih "newdealskih" ustrojev. Delavski odbor je bil v resnici bolj popustljiv napram obtožencem kot drugi federalni odbori, ustanovljeni v zadnjih letih. V vseh svojih procesih proti kršilem Wagnerjevega zakona se je strogo držal provizij zakona.

Za amendinganje zakona so tudi voditelji Američke delavske federacije. Oni zahtevajo omejitve oblasti federalnega delavskega odbora, katerega so obdolžili, da je pristanski v svojih razsodbah v prilog unijam Kongresa industrijskih organizacij. Odbor ne bi smel imeti pravice razveljavljanja pogodb med "neodvisnimi" unijami in delodajalci. Pod to znamko se šopirijo "unije," katere vzdržujejo in financirajo industrijske korporacije.

Katastrofalni potres v Čileju

Potres zahteval več tisoč žrtev

Santiago, Čile, 26. jan. — Več tisoč ljudi je bilo ubitih v potresnih sunkih, ki so zamajali obrežno ozemlje v daljavi štiristo milj. Uradni buletini ne pušajo nobenega dvoma, da je bil potres najbolj katastrofalen v zgodovini države.

List Imparcial je potrdil poročilo, da je potres zahteval 10,000 človeških življenj. Neki letalec, ki je letel nad mestom

DIKTATOR HITLER OBLJUBIL PODPORO ITALIJI

Bivši tajnik fašistične stranke v Berlinu

FRANCOSKA VLADA ALARMIRANA

Berlin, 26. jan. — Nemčija je uradno naznanila, da bo po padcu Barcelone nudila večjo podporo Italiji, svoji zaveznici, in ojačila os Rim-Berlin. Naznanilo je bilo objavljeno, ko je Hitler v svojem uradu sprejel 260 generalov in admiralov in drugih visokih vojaških in mornariških častnikov v navzočnosti zunanjega ministra Ribbentropa in maršala Goeringa.

List Frankfurter Zeitung, glasilo zunanje urada, je objavil članek, v katerem med drugim pravi, "da bo Nemčija še dalje in v večjem obsegu podpirala upravičene italijanske zahteve." List omenja tudi pretjo Francije, da bo ona zasedla španski Maroko in španski otok Minorko, ako ne bo Mussolini potegnil svojih četi iz Španije po fašistični zmagi. "Igra Francije je nevarna, ker lahko ustvari nove komplikacije," pravi glasilo zunanje urada.

Hitler in Goebels, ministri nacistjske propagande, sta večer konferirala z Robertom Ferrinacijem, bivšim tajnikom italijanske fašistične stranke. Slednji je informiral diktatorja, da bo grof Ciano, italijanski zunanji minister in Mussolinijev zet prišel v Berlin prihodnji ponedeljek in se udeležil proslave šestdesetletnice nacistjskega režima v Nemčiji.

Paris, 26. jan. — Člani vrhovnega armadnega štaba so se odločili za pospešitev mobilizacije, da se Francija zaščiti pred možnim napadom. Parisu so uverjeni, da se bo razvila nova križa v Sredozemlju, ako bodo španski fašisti zmagali v civilni vojni.

General Maurice Gamelin, načelnik armadnega štaba, je nedavno preklical obisk francoskih kolonij v Afriki. Francija je silno vznemirjena zaradi mobilizacije vojaštva v Italiji. V tej gesti vidi znamenje, da bo Mussolini obnovil zahteve glede koncesij v francoskih kolonijah kakor hitro bo civilna vojna v Španiji končana.

Praga nastopila proti Masaryku

Praga, 26. jan. — Zunanji urad je večer odredil preiskavo govora, ki ga je imel Jan Masaryk, bivši češki poslanik v Londonu in sin ustanovitelja in prvega predsednika češke republike, v New Yorku. Masaryk je dejal, da metode, osvojene na monakovski konferenci, ne bodo pomirile Evrope. Slično izjavo je Masaryk podal v svojem govoru v Chicagu in obe sta izzvali kritike v češkem tisku.

Chillanom, je poročal, da je mesto v razvalinah.

Požari divjajo v Concepcionu, mestu, ki ima 77,500 prebivalcev in leži okrog 250 milj južno od Santiaga, glavnega mesta republike. Prva poročila so se glasila, da je bilo dva tisoč ljudi ubitih v tem mestu. Druga po potresu prizadeta mesta so Valparaiso, Renaico, Lota, Toma, Angola, San Carlos, Cautin, Curico, Traiguen in Talca.

Predsednik Pedro Cerda in notranji minister Pedro Alfonso sta se v spremstvu zdravnikov in bolničark odpeljala s posebnim vlakom v Concepcion. Tu dvomijo, da bi vlak došel na cilj, ker je potres uničil železniško progo v več krajih.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

ORGANO OF SLOVENIAN ENLIGHTENED THOUGHT

Published by the Slovenian National Society...

Subscription rates for the United States...

Advertising rates on agreement...

Address: 207-29 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

Glasovi iz naselbin

Zo članov gospodinjstva kluba

La Salle, Ill.—Članice gospodinjstvenega kluba Slovenskega narodnega doma...

poznati, ker hi s tem nagratovito prikrajšanosti delji. Stortla sem...

Mary Dodic, 450.

To in ono iz "bule Ljubljane"

Enclit, O.—Ko zadnjem letu poročila in dneve, vidim, da se iz naše...

Ne obišči "zlate" Californije. Crowdsburg, Kansas.—Svak "Big Tony" Tomič iz "zlate" Californije...

Zaneda sva torej vlak Santa Fe...

Na postaji v Oaklandu sva telednevno poklicala Toneta in je bil seveda zelo presenečen...

Sestro sva prijetno imenadila, ker ni pričakovala najinega obiska...

Ker sva se enkrat v Californiji, sva si mislila, ne bi bilo prav, če ne bi ogledala...

Zadnjih par dni sva porabila kakor mnogo veliko časa pri bolni sestri in obnem se je bilo treba pripraviti na odhod...

Obiskali smo družini Louisa Lekčeta iz Radleyja in Joca Parkelna iz Girarda...

Na postajo so naju spremili Tone in njegova družina...

Homer Martin, predsednik svete unije, se razgovarja z reporterji.

ker niso še prej zapustili Kansasa. Sprejeti smo bili zelo gostoljubno in ni manjkalo srdečega kalicifornijca...

John Kocjan, 434. Mary Teršinar, 609.

Cleveland.—Zadnjič, ko sem se vodil poučilo in misem niti misli na Ameriško Domovino...

Ampek — kaj ampek? No, Jaka Debevc je kršil in grešil, ker je čital in citiral iz Prebečarja...

Tako mi bo sv. Peter povedal. In še tudi to, da protesti katoličanov ne zaležejo dosti v Washingtonu...

Čitatelje Prosvete mogoče skrbti, kaj je Jaka Debevc zapisal o Barbiču Weil, zapisal je, da se prične "čistka"...

Ker se to naše metropolsko vreme tako spreminja in ker sem bil toliko srečen, da sem našel \$50,000 iz milijondolarkega fonda...

Lejalistična bojna ladja Jose Luis Diaz, katero so fašisti bombardirali, ko se je nahajala v bližini Gibraltarja.

Robot iz Švice

Pred desetimi leti si je Švicar Huber iz Tesena, velik prijatelj mehaničnih in električnih stvari, mislil, da bi zgradil umetnega človeka...

Ta robot je velik in ravnino 2,20 m. Tehta 285 kg in ga prevajajo v zalogu, ki tudi tehta 80 kg...

Seveda noče zgraditelj o skrivnostih svojega "otroka" nič preveč govoriti. Znamo pa je to, da krmari njegove gibe in dejanja z ultrakratkimi valovi...

Kaj mnogovrstne so stvari, ki jih je Sabor zmožen. Če ga n. pr. nekaj vprašati, odgovor takoj in različno ter giblje pri tem deljavo...

Robotu daš naročila. Mikrofon v njem sprejme in odda preko majhne radijske postaje...

Cvetlice in sadje o plinu. Da je mogoče z mrazom ohraniti cvetlice sadje dolgo časa sveže, je že davno znano...

Se zanimivejši so bili aspehiz vrtinca in nagejlni. Po več dni so jih imeli v plinski mešanici, pa jih potem na zunaj in po vojni...

S čim se prežoljajo ljudje. Ko je Rockefellerjev zavod l. 1928 hotel pravično preizkusiti vpliv različne hrane na ljudi...

Od teh poskusnih oseb, ki jih je bilo prvotno 623, so ostale do danes samo še tri, in sicer ki Američan, neki Kanadec in neki Anglijanec...

Pred dvajsetimi leti. (Iz Prosvete, 27. januarja 1919) Domace vesti. V Lehighu, Mont., je bil rovu ubit Fr. Abramovič, član SNPJ.

Delavske vesti. Brezposelnost v Ameriki prestano narašča. Po svetovni vojni. Liga narodov se je rola na mirovni konferenci.

Sorjetsko Rusije. Leninova vlada ni zadovoljna z določenim sestankom z zavezniki na moznem otoku pri Carigradu in zahteva jasnosti.

Še ena o 'krovom popu'

Ko smo pred kratkim citirali nekaj misli iz katoliškega Hrvaškega Glasu o dr. Korušcu v starem kraju, so naši katoliški novinarji...

Zdaj spet nekaj citiramo, to pot iz newyorškega Hrvaškega Lista, ki je po vseh zunanjih znamenjih katoliški list. To sodejamo iz tega, ker vidimo v tem listu zdaj pa zdaj doguje in članke hrvaških katoliških svetnikov.

Tonej newyorški Hrvaški List je zadnji teden pisal, opirajoč se na poročilo Hrvaškega Dnevnika v Zagrebu, da je pri zadnjih "volitvah" v Jugoslaviji opozicija dobila večino tudi v Belgradu in Šumadiji, toda "pop dr. Korušec je te glasove falsificiral in korist vladu."

Takšne lepe vesti prihajajo v Ameriko o "krovom popu" Korušcu. Nerda je pa sam pustil vladu, ker ga je preveč pešala komnata vest...

Koliko je Jugoslavija še neodvisna?

Zadnje dni so prišle iz Belgrada in Rima tragične vesti. Lahko so tragikomične, ali za nas je važna tragična plat.

Mussolinijev net in nastopnik grof Ciano, zunanji minister fašistične Italije, je obiskal Belgrad in tanka izveržil napovedane kupčije. Tako so poročali ameriški poročevalci iz Belgrada in še bolj so se bahali v Rimu.

Poročili so, da je fašistična Italija postala naključna Jugoslavije. Fašistična Italija je ponudila Jugoslaviji kredite in Jugoslavija jih je sprejela. Kakšne kredite? Kredite za italijanske blago, kredite za italijansko gradnjo električnih železnic na Slovenskem za direktno zvezo s Trustom, kredite za širjenje italijanske kulture v Jugoslaviji, zlasti na Slovenskem...

Ljubljanski "Slovenec" glasio "krovom popa" Korušca, je poročal—kakor javlja New York Times—da fašistična Italija odpre v Jugoslaviji svojo kreditno banko po zgledu podobne italijanske banke v Albaniji. Znano je, da je Albanija gospodarska kolonija fašistične Italije!

Obnem je Ciano izposloval prijateljsko zvezo med Jugoslavijo in Ogrsko, ki kaže zdaj skleneta med seboj nenapadljivi pakt in Ogrska se "za vse čase" odpove reviziji svoje meje z Jugoslavijo.

Vsa ta kupčija—in ono, kar še ni znano—je bila sklenjena v graščini Belju v Slavoniji, kjer se je famozna kupčija zapečatila z velikim lovom. Poročila dokazujejo, kdo je vlovil najbogatejši šten.

Vsa ta stvar bi bila silno smešna in obnem absurdna—če bi se bili zdaj v letu 1939 in če bi pred nekaj meseci ne videli, kako uspešno je Hitler lovil v Avstriji in Monakovem.

Vprašanje je, kakšen status zdaj zavzema Jugoslavija. Koliko je še ostalo od neodvisnosti Jugoslavije?

Najsmeknejše je to: kakšne kredite more dati fašistična Italija Jugoslaviji? In kakšno kulturo more dati fašistična Italija Slovincem in Hrvatom?

Kakšne kredite more dati fašistična Italija, ki je sama bankrotirana do kosti? Ona fašistična Italija, ki je s svojimi gigantičnimi vojaškimi pustolovčinami v Abesiniji in Španiji zapravila vse in se zadolžila do grla! Ona fašistična Italija, ki je ekonomsko in finančno že davno diskreditirana po vsem pokotenem svetu in katera danes živi odprto od ropa in sleparij?

In kakšno kulturo more dati Jugoslavozemlj fašistična Italija, katera je moralno in intelektualno bankrotirala tako korenito kakor še ni pred njo nobena država, niti njen prednik, stari Rim? Fašistična kultura iz Italije in Nemčije sploh ni kultura—ho je revivikacija najgršrega barbarstva iz srednjega veka, pomešanega z moderno človeško bestialnostjo in preplepenega na pripomočke moderne tehnične vede!

Slovinci in Hrvatje na Prinorskem, Abesiniji in Španci so lahko milijonske priče italijanske fašistične "kulture" in "civilizacije"—da zdaj naj bosta še vsa Slovenija in Hrvaška na lep način uklenjeni v to kulturo in civilizacijo, ki pomenita totalen bankrot pokotenega civiliziranega življenja!

